

for at lave dekorative udskæringer i træ er *chamfering* - det selvsamme ord, der hos os er blevet til "skamfere".

Småkister eller skrin kunne bruges som opbevaring for private ejendele, eller for særligt værdifulde smågenstande. Skrin er generelt meget veludførte, og synes i det store og hele kun at optræde i højere samfundslag - små værdigenstande har rimeligvis også været sjældne i bondebefolkningen, og behovet for skrin derfor ikke stort. Udformningen af skrin og småkister varierer en del, men en typisk 1300-tals form i Danmark er en ret simpel, aflang kasse med fladt låg. Fra udlandet - især England - kendes dog en del eksemplarer, der nærmest ligner en moderne villa: et rektangulært korpus

Også tremmesenge, stort set identiske med hvad man kan finde i dag, kendtes i middelalderen. Her et senmiddelalderligt eksemplar, der efter sceneriet at dømmes ikke ligefrem hører til i samfundets top. Bemærk hvordan det halm, der gør det ud for madras, kan ses mellem tremmerne.

med "skråtag" på, hvor der er indfattet en hængslet låge midt på "tagets" ene side. Lige som de store standkister var skrine ofte bemalede, mens udskæringer til gengæld synes at være lidt mere sjældne. Små skrin, der er dækket af metalplader, som igen kan være udsmykket med emalje, synes fortrinsvis at have været brugt i kirkelige sammenhænge, f.eks. som relikviegemmer.

Natteleje, sygeleje, samleje, dødsleje - den nyttige seng

I dag tager de fleste i vores del af verden deres seng fuldstændigt for givet, men i middelalderen var det langt fra alle, der havde adgang til sådan en luksus. I mere ydmyge kredse var det langt fra unormalt, at man sov på borde eller bænke, eller endog direkte på gulvet. Faktisk synes bordet ligefrem at have tjent som en slags hædersplads til overnattende gæster i den brede befolkning, fordi man på bordet i det mindste var fri for gulvets snavs og kulde. I en gennemsnitlig bonde- eller håndværkerhusholdning må vi antage, at der sjældent har været mere end én seng til rådighed, og af og til nok ikke engang det.

Mængden af bevarede senge fra middelalderen er mildt sagt ikke stor, og de eksemplarer der kendes fra billedkilder er overvejende rigmandsmøbler. Af samme grund bør man være forsigtig med at drage alt for skråsikre konklusioner, men man kan dog slå fast, at der optræder mange forskellige typer senge, lige fra de helt enkle og prunkløse, der blot består af fire hjørnestolper, en lav ramme, og en bund (og som næsten kan ligne det klassiske *danish design* fra 1950'erne og 60'erne), til de pompøse, kæmpestore

Seng med fire hjørnestolper og tidstypisk opredning, end vi er i dag - men at man normalt ikke lå helt udstrakt når man sov. Man fryg-

himmelsenge som f.eks. er bevaret i slotte rundt om i Europa. Der kendes endog en del eksemplarer på senge med indbyggede lave "gæstesenge", der kunne skydes ind under den "rigtige" seng i dagtimerne. Formodentlig har disse udtræksenge været benyttet af tjenestefolk, der døgnet rundt skulle være ved deres herskabs side, også om natten.

Fælles for de fleste egentlige senge er dog, at de set med vore øjne er påfaldende korte. Det skyldes ikke at folk var meget små i middelalderen - i gennemsnit har de formodentlig været ca. 10 cm. mindre

Et dødsleje. Bemærk, hvordan den døende er lænet op ad store puder på samme måde, som man normalt sov.